

Tonsättaren

NR 2 • 2016

FÖRENINGEN
SVENSKA
TONSÄTTARE

Mats Persson och radions gröna öga

Levande tonsättare i Malmö Live

Hjärnan svänger av musik

Riksting för vem?

Sofia Jerneck tar plats på FST:s kansli

Att samlas för en gemensam sak

SLUTET AV MAJ bjöd Berwaldhallen in till ett Riksting för den västerländska konstmusiken. När man googlar på Riksting finner man snabbt att detta är beteckningen för Kristdemokraternas partistämman. Och kanske blev själva dagen lite av ett väckelsemöte; ett antal föreläsare och paneler som i tur och ordning förkunnade för församlingen hur viktigt det är med musik. Samtliga närvarande var i och för sig professionellt engagerade i svenskt musikliv, och därigenom redan frälsta.

Jag diskuterade kopplingen till Kristdemokraterna med en av de ansvariga för evenemanget, och fick därav intrycket att det egentligen var ett Allting arrangörerna varit ute efter. Alltingen var våra första politiska församlingar för lagstiftning, rättskipning och förvaltning i det forntida, vikingatida och medeltida Norden. Alla fria män i hela det geografiska området hade rätt att delta. Härav följer även att ett antal personer inte hade rätt att delta, närmare bestämt kvinnor och slavar. Utan några jämförelser i övrigt hör till saken att till förevarande Riksting var inte en enda av dem som tillverkar den västerländska konstmusiken – tonsättare, dirigenter och musiker – engagerade att medverka, inte heller var FST, SYMF eller Dirigentföreningen involverade i styrgruppen.

EN ANNAN ASPEKT AV Alltinget är att detta i allmänhet handlade om att diskutera gemensamma frågor tillsammans, och därigenom komma fram till en slutsats, eller dom. Mötet i Berwaldhallen bestod istället av en serie föreläsningar och paneldebatter, med möjlighet för publiken att ställa enstaka frågor efteråt. Publiken hade även möjlighet att medverka i

Martin Q Larsson, ordförande

ett »Speakers Corner«, under det att resten av publiken hade kaffepaus. Tyvärr lyckades dock inte högtalarsystemet tränga igenom kaffe-mingelbruset, och få hörde (eller lyssnade på) vad som där sades.

Slutsatsen av denna dag kan bara bli som man inom Försvarsmakten uttrycker sig: Gör om, gör rätt! Ambitionen att samla alla parter

●●●
/.../ inte en enda av dem som tillverkar den västerländska konstmusiken - tonsättare, dirigenter och musiker - var engagerade att medverka /.../

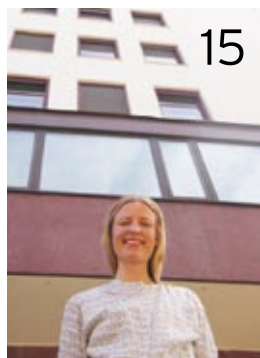
inom det offentligstödda musiklivet för att diskutera gemensamma frågor är i teorin ytterst lovvärd, men det kan bara fungera om alla är inbjudna att delta, och om formen är ett samtal där man kommer fram till ett slutresultat. Det första man behöver komma överens om är vad vi menar med »västerländsk konstmusik«, och vilka de relevanta samtalsparterna är.

LÅT OSS »KVINNOR« och »slavar« vara med och delta i Rikstinget, och låt oss tillsammans komma fram till livskraftiga slutsatser för att värna och främja svenskt musikliv! Tillsammans kan vi uträtta storverk, men i nuvarande form kan Rikstinget inte förorsaka annat än gäspningar och splittring ●

Martin Q Larsson
ordförande

I detta nummer ...

Musik + människa = sant!

Jag är vid det vackra slutet, i början av musiken

Anna Hedelius, redaktör

SÅ LYDER DE SISTA raderna i Lars Noréns nyligen utkomna diktsamling *Stoft*, i vilken han återkommer till poesin efter 30 år av dramatik, dagböcker och prosa. Att musiken börjar där människan slutar, eller att musiken tar vid där orden inte längre räcker till är nog en tanke som många kan förlika sig med. Ja, det faktum att det blev en så mangrann uppslutning av filosofiskt sinnade lyssnare då Ingmar Bergman i sitt Sommarprogram 2004 ställde sin numera bevingade fråga »Varifrån kommer musiken?» är väl ett tecken så gott som något på musikens angelägenhet.

Vid barnens skolavslutning i juni fick jag ytterligare ett bevis på hur obegripligt stor-slagen musik kan vara, då konferencieren

berättade att det i kyrkor med Alfrescomålat tak märks om det har sjungits mycket, eftersom takfärgen i dessa får en mer utsökt lyster. Jag hoppas och tror att det är sant.

I detta nummer av *Tonsättaren* bjuder vi på alla möjliga argument för att musik är livsviktigt. Vi har varit på musik- och hjärnseminarium på Karolinska Institutet (sid 12–14), vi har översköljts av tio nya svenska verk i Malmö Live (sid 4–7) och bevistat världshistoriens första Riksting för västerländsk konstmusik i Berwaldhallen (sid 8–9). Dessutom berättar pianisten och tonsättaren Mats Persson vilken avgörande händelse som fick honom att satsa på musiken på allvar (sid 10–11).

Se till att njuta av riktigt mycket musik i sommar, live och i dina hörlurar! Musiken är en utmärkt ledsagare i livet – den börjar och slutar i dig! ●

Anna Hedelius
redaktör

Tonsättaren

Tidningen *Tonsättaren* ges ut av Föreningen Svenska Tonsättare och kommer ut med fyra nummer per år. Tidskriften är gratis. Vill du börja prenumerera, sluta prenumerera eller annonsera, vänd dig till nedanstående adress eller till kansli@fst.se. Lyssna till ny musik på: www.composersradio.com
Postadress: FST, Box 17092, 104 62 Stockholm • Besöksadress: Hornsgatan 103, 13tr, Stockholm • hemsida: www.fst.se • ansvarig utgivare: Martin Q Larsson, martinq@fst.se • redaktör: Anna Hedelius, tonsattaren@fst.se • formgivning: Adam Herlitz • omslag: tonsättaren Mats Persson, foto: Martin Stenmark • tryck: Grafiska Punkten telefon: 0470-700 700 • ISSN 2000-7485

Tio tonsättare fick sina verk framförda av Malmö symfoniorkester under årets presentationsdag för ny svensk orkestermusik. I den efterföljande paneldebatten diskuterades frågan om hur den svenska orkesterrepertoaren kan breddas. TEXT • Emilia Söelund FOTO • Malin Palm

MASSOR AV NY MUSIK I MALMÖ

DET ÄR VIKTIGT att få variation i konsertprogrammen. Nytt måste möta gammalt, annars blir det museiverksamhet. Alla tjänar på ett blandat program. Det blir kul att lyssna och roligare att spela. Samtidigt får vi tonsättare en chans att få våra verk spelade, säger Reine Jönsson från Simrishamn.

Han står i entrén till Malmö Live tillsammans med tonsättarkollegan Anders Emilsson. Båda två ingår i den grupp av tio tonsättare som ska få sina verk framförda av Malmö symfoniorkester (MSO).

Det är en jury som har valt ut bidragen och målet med dagen är, liksom vid motsvarande presentationsdag i Berwaldhallen förra året, att öka intresset för nyskriven svensk orkestermusik. På gästlistan finns dirigenter och representanter för flera av de största konserthusen.

– Jag hoppas förstås att fler ska upptäcka min musik, säger Reine Jönsson med ett leende.

Efter en stund öppnas dörrarna och tonsättarna går in i den nyligen invigda konsertsalen. Väggarstrukturen är skapad av kuber som ska ge god akustik och i taket finns det reflektorer som kan justeras efter orkestern.

– Nu ska vi höra tio kortare verk av nu levande svenska tonsättare, säger Martin Q Larsson, FST:s ordförande.

Han aktar sig därefter noga för att ge detaljerade presentationer av tonsättarna. Istället ger han bara små aptitretare som ska inspirera till fortsatta samtal.

– Fråga Jim O’Leary varför hans verk heter

»Sixty-three«, säger han.

I pausen efteråt får tonsättaren komma med en förklaring.

– Det var helt enkelt så att jag skrev verket till Belfast symfoniorkester. De hade sextiotre fastanställda musiker och då blev det den titeln. Jag är inspirerad av John Cage och han baserade ju flera av sina verk på nummer, säger Jim O’Leary.

Efter många år i Sverige har tonsättaren flyttat tillbaka till Kanada och han bor numera på Prince Edward Island. Han hoppas ändå att dagen ska leda till nya beställningar

– Jag tycker att den här presentationsdagen är ett jättebra initiativ. Jag har varit med om något liknande i Kanada, men den här gången kändes det mycket bättre. Det var tydligt att Malmö symfoniorkester hade repat verket ordentligt innan, säger Jim O’Leary.

Lyft för tonsättarna att få verken spelade

I en bänkrad i mitten av salen sitter tonsättaren Matthew Peterson. Han har svårt att sitta stilla när orkestern spelar hans verk »And all the trees of the field will clap their hands«:

– Jag älskar att lyssna på den bultande rytmen. Jag måste röra på mig. Det är första gången jag hör musiken med en så stor orkester. Det är storslaget med alla stråkarna, säger han entusiastiskt.

Verket är inspirerat av våren och naturens kretslopp. Små partier upprepas och sprider sig genom orkestern som ett eko.

Malmö symfoniorkester under ledning av Andreas Hanson fick tio nya verk att sätta stråkarna i.

Jag älskar att lyssna på den bultande rytmen. Jag måste röra på mig. Det är första gången jag hör musiken med en så stor orkester.

Matthew Peterson,
tonsättare

– Under våren väcks allt till liv. Titeln är hämtad från Jesajas bok i Bibeln och för mig är det en metafor för en levande jord, säger Matthew Peterson.

För många av tonsättarna är Malmö Live en sevärdhet, men Kim Hedås känner sig hemma i byggnaden. Hon har tidigare skapat en ljudinstallation till bron som leder fram till konserthuset. Numera kan alla Malmöbor njuta av hennes kompositioner, även de som aldrig skulle sätta sin fot i konsertsalen. Men just den här dagen spelas hennes verk alltså även inomhus.

– Jag tycker MSO är en fantastisk orkester, så det är en härlig känsla att få sitt verk fram-

fört här, konstaterar hon efteråt.

Verket, »RE:CAI:O«, skrevs ursprungligen för Norrlandsoperans satsning Beethoven & Beyond och Kim Hedås tycker att presentationsdagen är ett bra tillfälle att ge musiken ny uppmärksamhet.

– Det är 2,5 år sedan jag skrev det, men det går aldrig att förutse hur det kommer att gå för ett verk. Ibland spelas de bara en gång och andra gånger får ett stycke plötsligt ett eget liv.

Programmets andra hälft inleddes med Anna-Lena Laurins verk »Persephone«. Det innehåller en älsklig piccoloflöjt, en dyster fagott och en sörjande oboe, men från början var det inte tänkt som en musikalisk tolkning av den →

Det var med lätta händer MSO tog sig an det nya materialet.

→ grekiska myten. Anna-Lena Laurin gjorde inte kopplingen förrän hon skulle hitta på en titel.

–För mig handlar stycket om något mycket mer universellt. Det är en spegling av mitt inre. Det är både varmt och kallt, precis som det kan vara i känslolivet, säger hon.

Anna-Lena Laurin hoppas att presentationsdagen på sikt kan leda till ett ökat intresse för nyskriven musik.

–Problemet är att det inte är någon som hör oss. Det är ingen som orkar ta in vad vi gör, säger hon.

Konserthusen har makt

Denna frustration togs upp under eftermiddagens paneldebatt. Under ledning av Martin Q Larsson diskuterade deltagarna hur den svenska orkesterrepertoaren kan utökas och breddas.

–Varför spelas det inte mer nyskriven musik i våra konserthus? Jag tror att det handlar om strukturer och om ett gammaldags tänkesätt. Svensk musik håller en hög nivå idag. Det är varken svårt eller dyrt att ta in den, säger Tomas Löndahl som är ständigt sekreterare för Kungliga Musikaliska Akademien.

Paneldeltagarna nämnde flera anledningar till att svenska tonsättare har svårt

att nå ut med sin musik. Ett skäl som flera nämnde är de internationella dirigenternas bristande intresse för svensk musik.

Lennart Stenkvist deltog i debatten som programchef för Malmö symfoniorkester. Han medgav att konserthusen har ett stort inflytande över vad som spelas.

–Vi har makt. Vi strävar inte efter det, men vi har de facto makt och därmed också ett ansvar. Det är lätt att tro att man verkar i en tradition med givna spelregler, men vi kan påverka dem.

Samtidigt påminde Lennart Stenkvist om att programansvariga måste ta hänsyn till en lång rad olika intressen när säsongen planeras.

–Det kan kännas frustrerande att vi inte kan göra mer än vi gör, men vi verkar i en hierarkisk värld. Mycket handlar om orkesterns status jämfört med andra orkestrar och det har egentligen ingenting med Malmöpubliken att göra.

Tomas Löndahl reagerade på svaret och betonade att verksamhet som bedrivs med allmänna medel också borde gynna svenska dirigenter, musiker och tonsättare:

–Vi står inför stora strukturella förändringar i Sverige och det finns en risk att orkestrar läggs ner. Det borde vara

lustfyllt att spela ny svensk musik, men det är också en överlevnadsstrategi.

Dagens varmaste applåd fick därför Malmö symfoniorkesterns dirigent, Andreas Hanson, när han reste sig upp och betonade att många inhemska dirigenter känner starkt för den svenska musiken.

–Det gäller inte bara ny musik utan också äldre verk. Men svenska dirigenter får sällan chefspositioner där vi kan vara med och påverka. Vi har långa, statligt finansierade, utbildningar och vi vill gärna få chansen att bidra med det vi kan.

Dirigenten Marit Strindlund påpekade att publiken kan behöva lite hjälp när det gäller nya tonsättare. Därför är evenemang som Tonsättarfestivalen i Stockholm viktiga.

–Om man inte har några referenser till det som spelas kan det finnas ett motstånd. Publiken vill lära känna personen bakom verket, säger hon.

FST:s ordförande, Martin Q Larsson, var nöjd med debatten:

–Det har varit en oerhört inspirerande dag med verk av hög kvalitet. Jag tycker att det vore obegripligt om inte alla dessa tio verk var programsatta inom två år ●

Presentationsdag av ny svensk orkestermusik

Totalt hade 56 tonsättare anmält sina verk till presentationsdagen, varav tio fick sina verk spelade av MSO i Malmö Lives konsertsal. Juryn bestod av två tonsättare och två dirigenter.

En uppföljning med de tio medverkande från presentationsdagen i Berwaldhallen 2015 visar att tonsättaren Daniel Fjellström fick sitt verk uppfört i Berwaldhallen efteråt. De övriga tonsättarna har haft kontakt med konserthus, men inte fått någon konkret beställning.

Tonsättartwitter

Vi bad de tio medverkande tonsättarna att marknadsföra sitt verk på max 140 tecken.

Cage, Kurtág, Ives with a dash of Bartók meets Eric Dolphy on jazz bass clarinet playing Newfoundland folk music.

Jim O'Leary, »Sixty-three«

Kort utdrag ur min symfoni. Time Changes betyder taktartsbyten men även "tiden förändras" eller »tiden förändrar«. Vad förändras med tiden?

Daniel Hjort, »SYMPHONY NO 1 - Time Changes«

Friktion mellan olikheter, glidningar mellan tillstånd, spänningsförhållanden mellan framåt-rörelse och tillbakadragande.

Kim Hedås, »RE:CAI:O«

»And all the trees of the field will clap their hands« är skimrande, rytmisk, färgrikt musik som målar en bångstyrt, kraftfull natur.

Matthew Peterson, »And all the trees of the field will clap their hands«

Persephone, picflöjt, är instängd i underjorden med Hades, fagott. På jorden sörjer Demeter, oboe. Det är vinter.

Anna-Lena Laurin, »Persephone. Version II. For symphony orchestra«

Ledtråd: en innerlig fundering du är en del av evigheten den som lyssnar förvandlas

Reine Jönsson, »Den sorgsna vargen«

Verket är programmusik! Det är en helt genomförd, musikalisk gestaltning av händelseförloppet i ett av mina starkaste minnen från barndomen.

Anders Emilsson, »A ride into the wood«

I mig vilar mörkret som gör ljuset synligt
I mig vilar sorgen som gör glädjen stark
Jag är allt och inget
Mitt emellan - ingenting

Maria Lithell Flyg, »In and Out«

En försenromantisk orkesterfantasi framhallucinerad vid Engaku-ji-templet i Kamakura.

Jonas Valfridsson, »Temples of Kamakura - Sats I. Engaku-ji«

Obeveklig kraft. Skört brus och svaga visslande toner bärs över vågor av ljud till mäktiga orkesterklanger; a beautiful noise/wafted across.

David Lennartsson, »Waves - a beautiful noise/wafted across«

Vem bryr sig om den klassiska musiken?

TEXT & FOTO • Anna Hedelius

Den västerländska konstmusiken får allt mindre plats i skolan, i medierna och i politiken. I ett försök att vända utvecklingen hölls det i maj Riksting i Berwaldhallen. Tonsättaren lyssnade på många nöta ord men färre nyskrivna visor.

HISTORIENS FÖRSTA Riksting i Berwaldhallen föregicks av en smått hetsig debatt på FST:s Facebooksida. Företrädare för den samtida konstmusiken hävdade där att den samtida musiken samt dess representanter i stort sett helt saknades på dagsprogrammet, varpå Berwaldhallens chef Helena Wessman förklarade att den här gången stod barn- och ungdomsfrågan högst på agendan.

Ja, och så var förstås fallet, även om (lite för?) många frågor famnades i de föredrag och paneldebatter som under dagen hölls i Berwaldhallens studio 2. Många tidigare väl upprepade, men dessvärre nödvändiga, sanningar repeterades ännu en gång. Såsom till exempel att musikämnet i skolan är sorgligt eftersatt. Journalisten Cecilia Nebels ambitiösa rapport kring allmänhetens intresse för klassisk musik visade förvisso att intresset är ganska stabilt över tid och att en femtedel av svenskarna de senaste åren har gått på konsert med klassisk musik eller opera. Samtidigt har antalet amatörorkestrar blivit färre, intresset bland unga för att spela orkesterinstrument har minskat, färre studenter söker till högre musikutbildningar och kvaliteten på de sökande upplevs dessutom vara sämre.

Panelsamtalet mellan företrädare från skol-

Marschall Marcus talade om El Sistema och vikten av att tidigt introducera barn till konstmusik.

världen gjorde tydligt att musiklärare generellt tycks drivas av ett ouslinligt engagemang men att de dagligdags slåss med väderkvarnar i sin kamp för att musikämnet ska få de resurser och den tid det förtjänar.

– I läroplanen står tydligt att man ska syssla med olika musikgenrer, såsom västerländsk konstmusik, men lärare tolkar detta på olika sätt. Somliga nöjer sig helt enkelt med olika genrer av pop/rock, sa Rebecca Sahlin, musiklärare i Lunds kommun.

Man får kanske förstå detta mot en bakgrund av att musikämnet i skolan är det ämne som har minst undervisningstid. För att undervisa i musik på låg- och mellanstadiet räcker det också med en termins utbildning och inga förkunskaper. Något som intagningskommittén vid Adolf Fredriks musikklasser bland annat märker av.

–Fler sökande barn sjunger med bröströst och hittar inte sin huvudklang, de sjunger ur populärgenren snarare än barnlåtar och härmar artister vad gäller röst användning, de har också svårare än förr att härma melodier, berättade Helena Ströberg från Adolf Fredrik.

Samtidigt kunde Martin Eriksson, musiklärare på Anderstorps gymnasiet i Skellefteå, vittna om att den klassiska musiken griper tag i många av de elever han möter i sina gymnasiekörer:

–En av mina elever uttryckte det så bra: »Klassisk musik är som vatten, men pop är som läsk«.

Okej att vara okunnig om klassisk musik?

En stark förespråkare för att låta barn möta konstmusik tidigt i livet är förstås El Sistema

Klassisk musik är som vatten, men pop är som läsk.

Elev på Anderstorps gymnasiet, Skellefteå

Riksting för Västerländsk konstmusik

hölls i Berwaldhallen studio 2 den 26 maj. Arrangerade gjorde Sveriges Radio Berwaldhallen i samverkan med Kungliga Musikaliska Akademien, Musikverket och Svensk Scenkonst.

Radiokören uruppförde Paula af Malmberg Wards »Let the music flow« utan upphovskvinnans vetskap.

Europes grundare Marshall Marcus, som under eftermiddagen berättade om deras arbete.

– Jag är inte så orolig för framtiden för klassisk musik, för vi kommer alltid ha behovet av att komma samman, sa han.

Stressforskaren Thöres Theorell talade om musikens betydelse för hjärnan och kroppen (se även artikel sid 12–14). Kritikern och författaren Erik Wallrup höll ett lysande föredrag om bildning och nödvändigheten av inte bara kunskap utan också ett slags omsättande av kunskapen.

Kulturcheferna från de stora tidningsdrakarna samt tv och radio – Björn Wiman/DN, Lisa Irenius/SvD, Ella Peterson/SVT och Mattias Hermansson/SR – lyckades på ett snitsigt sätt förklara att det från deras sida inte alls saknas intresse för konstmusiken men att medias minskade resurser i vissa fall är ännu värre än konstmusikens dito. Ella Peter-

Folk bluffar när det gäller popmusik, själv måste jag vara överpedagogisk när jag talar om klassisk musik.

Ella Peterson, SVT

son sopade hem stora applåder då hon påpekade att kulturjournalister måste sluta raljera med att de inte kan något om klassisk musik:

– Jag blir alltid uppläxad av mina kolleger för att jag håller mig på en för hög nivå då jag talar om klassisk musik. Det där förstår inte tittarna, påstår de. Men popmusikcritikern Per Sinding-Larsen kan slänga sig med vilka referenser till vilken klubb i London som helst, referenser som flyger totalt över huvudet på mig, utan att folk blinkar. Folk bluffar

när det gäller popmusik, själv måste jag vara överpedagogisk när jag talar om klassisk musik.

Den samtida musiken då? Var den alls med i bilden vid detta första Riksting? Jodå, helt osynlig var den faktiskt inte. I en mellanakt framförde Radiokören (oannonserat) stycket *Let the music flow* med text och musik av Paula af Malmberg Ward. Ett lysande och humoristiskt verk som bör ha fått varje åhörare att önska större fokus på nyskriven konstmusik.

Vad som inte framgick var att det hela var ett uruppförande. Information om att verket över huvud taget uppfördes hade heller inte nått upphovskvinnan själv.

–Uruppförandet utan min vetskap tycker jag gott SR kunde spelat in live och skickat till mig, när jag nu inte ens blev varskodd om min egen konsert, kommenterar Paula af Malmberg Ward ●

Min starkaste musikupplevelse ...

... det är en decemberkväll 1958. Jag sitter vid radioapparaten och väntar på att den direktsända Beethovenkonserten från Wien skall börja. Att på 50-talet växa upp i en liten by på landet, innebar att radion blev förbindelsen med yttrevärlden – en kulturbärare och ett universitet! Beethoven var vid den här tiden en hjälte för mig. Vid vårens skolavslutning i Sandvikens Folkets hus hade jag spelat rondöt i C-dur och hela sommaren övade jag Beethoven som besatt. Och så läste jag förstås Rollands »Jean-Christophe...«

Konserten börjar. Jag har släckt alla lampor, snön utanför lyser upp rummet en aning, det är bara radions gröna öga som ihärdigt betraktar mig. 5:e och 6:e symfonin, 4:e piano-konserten... Jag lyssnar som i trance, musikens uttryck blir direkt fysiskt påtagligt. Jag går totalt in i musiken

och drabbas fullständigt av dess emotionella innehåll.

Den kvällen – fortfarande i ett slags extatiskt rus – bestämde jag mig: det här är min värld, här vill jag vara och musik är för mig lika viktig som luften jag andas...

Många år senare kom jag att ägna mig åt Claude Loyola Allgéns musik. Hos honom stod Beethoven inte högt i kurs. »Läskiga Ludde« brukade han säga. Men det var faktiskt »Läskiga Ludde« som visade mig vägen in i musiken!

FOTO AV MARTIN STENMARK

.....

Mats Persson

Bor: Älvsjö

Yrke: Pianist, klavikordist, tonsättare

Aktuell med: Att spela in CJL Almqvists samtliga klaververk

Skriver på: En text om »Almqvist – Sveriges modernaste tonsättare?« och ett verk för ensemble

William Shakespeare, Francis Bacon och Gustav Mahler. Tre herrar som har påverkat vår kulturkanon, men också våra hjärnor. Alla var de i någon mån närvarande då nätverket den Kulturella hjärnan tillsammans med Karolinska Institutets kulturråd anordnade heldagssymposiet Brain and Culture i maj. Tonsättaren var där.

Med musik på hjärnan

TEXT & FOTO • Anna Hedélius

BORTSETT ÖVERVIKTEN på män i föreläsarleden är det ett modernt och framåtblickande ledmotiv i Karolinska Institutets Aula Medica denna kulna majdag då det är dags för symposium med tema kultur och hjärna. På plats är forskare från universitet i London, Frankfurt, Montreal och Michigan, unga och mer erfarna utövare som står för musikaliska intermezzon samt en engagerad drygt 200-hövdad publik från konst- och forskningsvärlden.

Huvudfrågorna denna dag är hur de kulturella yttringarna ska betraktas, vad skiljer de olika konstformerna åt och hur påverkar konst och musik utövarens och/eller brukarens hjärna?

Lena Willemark inleder symposiet med sång på äldalsmål.

Efter Lena Willemarks preludium på äldalsmål inleder professor Semir Zeki från University College i London. Zeki är pionjär inom neuroestetik, ett relativt nytt vetenskapsområde som kort sagt forskar kring hur hjärnan påverkas av skönhet och huruvida vår estetiska smak är nedärvd eller förvärvad.

Zeki har i sin forskning kunnat konstatera att människor oavsett ursprung och förutsättningar i stor utsträckning delar samma smak för det sköna. I experiment har han och hans kolleger utsatt människor för konst- och musikstycken och i samband med detta mätt verksamheten i deras hjärnor. De har då kunnat konstatera att aktiviteten i den del av pannloben som kallas orbitofrontala

Semir Zeki från University College of London talar kring allmänmännsliga skönhetsideal.

hjärnbarken och är en del av vårt belöningscentra, överensstämmer med (den betygsatta) känslointensitet testpersonerna förklarar sig få i förhållande till upplevelsen. Ju starkare skönhetsupplevelse desto mer harmoniska känner vi oss således. På samma sätt har Zekis team kunnat konstatera att hjärnaktiviteten hos försökspersoner som under lång tid utsätts för konst liknande den Francis Bacon stod för – det vill säga starkt förvrängda ansikten och kroppar – skiljer sig från den aktivitet som uppstår i kontakt med porträtt som får betraktas som harmoniska.

Med John Keats ord ur Ode till en grekisk urna avslutar Zeki sin föreläsning:

»Beauty is truth, truth beauty – that is all
Ye know on earth, and all ye need to know.«

Talang, medfödd eller förvärvat?

Från Keats vindlar färden baklänges i tiden, till en annan britt, nämligen William Shakespeare. Strofen (ur sonett nummer 43) »All days are nights to see till I see thee« är nämligen utgångspunkt för Winfried Menninghaus föreläsning om poesins effekter på människan. Vid en undersökning vid Max Planck Institute for Empirical Aesthetics i Frankfurt (där Menninghaus är professor), har man empiriskt undersökt vilka element i poesin som påverkar människan. Tillvägagångssättet har varit att välja ut 20 lyckliga och 20 sorgliga dikter från olika tidsåldrar och sedan presentera dessa för en grupp läsare i två olika versioner, en originalversion och en modifierad version, i vilken dikterna befriats från rim och rytm men bibehållit sin betydelse. Trots att det visade sig att de poetiskt uppbyggda versionerna (med rim, rytm och poetiska dimensioner) var svårare att förstå gav de modifierade versionerna med ett mer begripligt budskap, en lägre övertygelseeffekt på testgruppen.

I ett annat experiment har Menninghaus och hans team bett försökspersonerna ta med sina favoritpoem till institutet för att under det att de får dikterna upplästa för sig, mäta förekomsten av gåshud, omedvetna ansiktsrörelser, andning, och hjärtfrekvens. Samtliga

parametrar påverkades efter bara några sekunder av läst poesi.

D Zachary Hambrick vid Michigan State University är nästa föreläsare ut. Han har intresserat sig för vad som gör att vissa människor blir exceptionellt skickliga konstutövare. Om denna fråga finns det, som bekant, delade meningar – somliga menar att talang är medfödd, medan andra framhåller att varje individ som övar sina 10 000 timmar kan nå stor framgång.

– Kan avsiktligt övande upphäva alla, eller så gott som alla skillnader vad gäller skicklighet, frågar sig Hambrick.

Han konstaterar att receptet för framgång bygger på flera pusselbitar. Övning är viktigt, men till viss del har den tvillingforskning han ägnat sig åt styrkt tesen att också genetiska faktorer är av väsentlig vikt i sammanhanget. I test då tvillingbarn har ombetts rita en person med mun, ögon, öron, näsa, armar har det visat sig att förmågan att göra detta har varit mer lika mellan enäggstvillingar än mellan tvåäggstvillingar.

Vad gäller de barn som betraktas som →

Jonny Axelsson framför grekiske tonsättaren Iannis Xenakis verk »Rebonds B« från 1987-89.

●●●
**Nyttan av
konst är
alltså att
njuta av den.**

Martin Q Larsson

→ underbarn har det framkommit att den talang som tycks viktigare än de flesta andra, är förmågan att rikta sin uppmärksamhet på information avgörande för att utföra en uppgift, utan att låta sig störas av ovidkommande påverkan.

Omusikalitet är ärftligt

I ett pågående forskningsprojekt vid Karolinska Institutet har även Fredrik Ullén och hans team intresserat sig för tvillingpar för att försöka lösa musikalitetens gåta. Tio par enäggstvillingar, som alltså har exakt samma genetiska anlag och samma uppväxtmiljö, men olika engagemang vad gäller musikalisk träning, studeras. Med hjälp av magnetkameror undersöker teamet tvillingarnas hjärnor och redan nu har de bland annat upptäckt att hjärnan hos de spelande tvillingindividerna har ett mer utvecklat musikaliskt minne än den hos den mindre tränade tvillingen.

Samtidigt tyder en hel del på att känslan för gehör och rytm är medfödd. Detta har även

Mellan föreläsningarna spelar Mikael Hägglund, 12 år, och Hedvig Bengtsson, 14 år, Beethoven respektive Rachmaninov. Fredrik Ullén ackompanjerar.

Isabelle Peretz från International Laboratory for Brain, Music and Sound Research, vid universitetet i Montreal konstaterat. I en underhållande föreläsning berättar hon om sin forskning rörande omusikaliska människor. Att starka ärftliga faktorer tycks ligga

NY PÅ FST - SOFIA JERNECK

TEXT & FOTO • Anna Hedelius

Hon har arbetat på Regeringskansliet och Stim, hon har ett brinnande musikintresse. Tonsättaren har träffat Sofia Jerneck, som i augusti blir FST:s verksamhetschef.

EN ARBETSMYRA. Så beskriver hon sig själv, Sofia Jerneck, som i augusti tillträder som FST:s verksamhetschef, en nyinrättad tjänst. I och med sin nya befattning flyttar hon fysiskt sju våningar upp i det hus som har varit hennes arbetsplats de senaste tre åren, hon går från en organisation med 130 anställda till en med fyra.

För FST:s del är rekryteringen ett sätt att professionalisera verksamheten genom att ta in kompletterande akademisk kompetens. Sofia

leder idag den samhällspolitiska verksamheten på Stim, vilket handlar om att påverka opinionen och den politiska debatten kring upphovsrätt och musikskapande. Tidigare har hon arbetat som strategisk konsult på kommunikationsbyrån JKL och dessförinnan som tjänsteman på Regeringskansliet.

– Mitt arbete på FST blir att leda föreningens operativa verksamhet, ta vidare och förädla de idéer som styrelsen har, vara deras realistiska bollplank vad gäller opinionsbildning.

Tack vare sin gedigna bakgrund har Sofia Jerneck ett betydande nätverk inom såväl musikbranschen som politiken. Senast i januari intervjuade hon kulturminister Alice Bah Kuhnke.

– Jag ser fram emot att på olika sätt upp-

Sofia Jerneck tar plats som verksamhetschef på FST i augusti.

bakom omusikalitet blir tydligt för oss alla då hon spelar upp videosnuttar, i vilka medlemmarna i en familj sjunger »Happy Birthday«, alla med samma avsaknad av melodi.

– Trots att de inte kan sjunga eller urskilja tonartsförändringar kan de ändå uppskatta och uppleva känslor i förhållande till musik, framhäver Isabelle Peretz.

Till den avslutande paneldiskussionen ansluter FST-ordförande Martin Q Larsson och Konstakademiens ständige sekreterare Susanna Slöör. Q Larsson drar ned dagens mest entusiastiska applåder då han konstaterar:

– I dag menar man, inte minst från politiskt håll, att konstens uppgift är att göra nytta. Men nytta och njuta har samma ordstam. Nyttan av konst är alltså att njuta av den ●

märksamma politikerna på tonsättarnas arbetsvillkor och på så sätt försöka stärka dem.

På hennes agenda står också att jobba med FST:s roll som en av Stims tre ägarorganisationer samt att nå ut till och kommunicera med medlemmarna. I dag är gränserna mellan den nutida konstmusiken och den kommersiella musiken mer öppna än då Stim bildades för 93 år sedan.

– Det är enormt viktigt att göra den unga generationen bekant med konstmusiken, som erbjuder något annat och ett större djup än de mest lättillgängliga musikformerna ●

Tävling
i skapande av
ny kyrkomusik
Reformationsåret 2017

Stockholms stifts kyrkosångsförbund
inbjuder upphovsmän till tävling i
psalmdiktning och tonsättning av
gudstjänstmusik. Tävlingen genom-
förs i flera kategorier, vinnaren i
varje kategori belönas med pris-
summor upp till 15 000 kr.

Sista inlämningsdatum 1/9.

Mer info och anmälningshandlingar:
www.sjungikyrkan.nu

Sjung i kyrkan
STOCKHOLMS STIFTS
KYRKOSÅNGSFÖRBUND

Svenska kyrkan

FOTO: GRETA ABENI

Anna-Karin Klockar är vinnare av Allmänna Sångens körtävling.

Anna-Karin Klockar vann körtävling

Vinnare av Allmänna Sången & Anders Wall Composition Award 2016 är tonsättaren Anna-Karin Klockar från Orsa med stycket »Speeches«.

När Uppsalakören Allmänna Sången år 2013 firade 50 år som blandad kör beslutade kören tillsammans med Anders Wall att initiera en tävling för endast kvinnliga deltagare. Årets pristagare blev Anna-Karin Klockar, som fick priset under Allmänna sångens vårkonsert i Uppsala i maj. Priset utgörs av ett diplom, 50 000 kronor samt ett kontrakt hos Gehrman Musikför-lag.

Anna-Karin Klockar kommer från Orsa och började sin musikaliska utbildning som cellist på nuvarande Musikkonservatoriet Falun. Hon fortsatte med studier i arrangering och komposition vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och var därefter verksam i Italien som kompositör och arrangör inom tv- och filmproduktioner. 2014 vann

hon Svenska kyrkans kompositionstävling med »Missa Dalecarliensis«. Klockar har haft beställningar på verk i varierande genrer både för röster och orkester. Hon har även verkat som körledare.

Stycket »Speeches« består av tre delar, »The Rights of Woman, Surrender Speech« och »The Best Friend«, och baseras på historiska tal från 1700- och 1800-talet.

–Det är en stor glädje för mig att just »Speeches« vann och jag ger äran till upphovsmännen för de tal jag använt och inspirerats av, säger Anna-Karin Klockar. Kunde de någonsin drömma om att deras ord skulle nå ända hit till oss, bli till musik och leva vidare?

Ny svensk musik på festival

Sweden Festivals kommer även 2016 - i samarbete med STIM och Föreningen Svenska Tonsättare - att stödja festivaler som programsätternyupphovsrättskyddad svensk musik.

FST och Sweden Festivals inledde 2013 ett samarbete med syfte att sprida musik av nu levande svenska tonsättare på sommarfestivalerna runtom i Sverige. Samarbetet, med namnet »Ny svensk musik ut på festivalerna« är ett publikutvecklingsprojekt skapat på ett gemensamt initiativ från de båda föreningarna. FST uppmanar festivalerna att i samband med konserterna även göra konsertintroduktioner eller seminarier med tonsättare.

–Från FST:s sida är idén att skapa ett incitament för varje festival att spela mer musik av våra nu levande tonsättare och mindre av utländska döda, säger Martin Q Larsson, FST:s ordförande.

Det huvudsakliga stödet går till Usedomer Musik Festival i Tyskland som hösten 2016 har Sverige och svensk musik som tema, resten till ett tiotal sommarfestivaler runt om i Sverige. Sammanlagt främjar projektet framföranden och uruppföranden av ett trettiotal svenska tonsättare.

På nya poster

FOTO: ANDERS MIDLUND

Annica Hiltunen, (ovan) som är ny kommunikationschef på Sami.

David Björkman, som är ny musikdirektör och konstnärlig ledare för Livgardets dragonmusikkår.

Monica Fredriksson, som tillträder som vd vid Folkoperan i september.

Ulrika Emanuelsson, Jenny Hettne och Sten Sandell, som sedan i april är nya styrelsemedlemmar i FST:s styrelse.

Sofia Jerneck, som i augusti blir ny verksamhetschef på FST.

Dror Feiler, som i maj tillträdde som au-ledamot i KLYS styrelse.

Martin Q Larsson, som sedan i maj är suppleant i styrelsen för Bonus Copyright Access.

Tonsättaren gillar att FST arrangerar Nordiska Musikdagar i Southbank Centre i London 2017.

FOTO: MARTINA HOLMBERG

Victoria Borisova-Ollas och Daniel Börtz är Musikföreningens stipendiater.

FOTO: GEORG ODDNER

Stipendier till tonsättare

Tonsättarna Victoria Borisova-Ollas och Daniel Börtz har tilldelats varsitt stipendium på 40 000 kronor av Musikföreningen i Stockholm.

Victoria Borisova-Ollas är född 1969 i Vladivostok, Ryssland, men bor sedan 1992 i Stockholm. Hennes musik framförs regelbundet av stora orkestrar över hela världen. 2013 tillägnades hon en tonsättarweekend vid Konserthuset i Stockholm. Hon tilldelas stipendiet med motiveringen »En stor modern tonsättare som med sin musikaliska bredd inte minst berikar repertoaren för kör och orkester»

Daniel Börtz, född 1943, har komponerat otaliga verk för symfoniorkester, solokonsert och inte minst operor. I januari i ur fick hans opera »Medea» uppremiär på Kungliga Operan

i Stockholm. Han får stipendiet »för en lång och rik tonsättargärning där verk för röster och orkester har en betydande och framträdande plats».

Stipendierna delades ut vid Musikföreningens Årssammankomst fredagen den 20 maj.

Musikföreningen grundades 1880 av Ludvig Norman & Vilhelm Svedbom som en stor oratoriekör i Stockholm. Efter att konsertverksamheten avtagit ombildades föreningen till Musikföreningens stiftelse för belönande av svensk tonkonst. Det första stipendiet utdelades år 1936 till Hugo Alfvén.

Hillborg prisad av regeringen

Anders Hillborg fick i februari regeringens hederspris för mångåriga insatser för svensk musikexport.

FST-medlemmen Anders Hillborg studerade kontrapunkt, komposition och elektronmusik vid Musikhögskolan i Stockholm 1976-1982 för lärare som Gunnar Bucht, Lars-Erik Rosell, Arne Mellnäs och Per Lindgren. Frånsett vissa tillfälliga undervisningsuppdrag har Hillborg varit frilanskompositör på heltid sedan 1982. Ett flertal verk har beställts och uruppförts av utländska orkestrar.

Tävling för ny gudstjänstmusik

Stockholms stifts kyrkosångsförbund inbjuder till tävling i skapande av ny kyrkomusik i samband med reformationsjubileet 2017. Syftet är att i luthersk anda utveckla guds-tjänstmusiken genom ny körmusik och nya psalmtexter.

Tävlingen består av två delar - komposition och psalmdiktning - och är öppen för alla som vill försöka bidra till nyskapande av gudstjänstmusiken. De nya psalmtexterna kommer att tonsättas av Georg Riedel och Paula af Malmborg Ward.

-Vi gör detta för att vi ser ett behov av förnyelse av gudstjänstmusiken i Svenska kyrkan. Vi vill uppmuntra till djärvhet och kreativitet så att kvalitativ kyrkomusik kan komma så många som möjligt till godo. Psalmsång och körsång är en omistlig del av vår evangelisk-lutherska identitet och kyrkomusiken har i vår folkkyrka blivit något av ett tredje klingande sakrament, säger Sven Milltoft, ordförande i Stockholms stifts

kyrkosångsförbund.

Tävlingsjuryn består av Marie Rosenmir, förbundsdirigent i Stockholms stifts kyrkosångsförbund, Pär Olofsson, tonsättare, Sven Milltoft, ordförande i Stockholms stifts kyrkosångsförbund, Göran Agrell, forskare och Lutherkännare, Anna Cederberg-Orreteg, tonsättare samt Gary Graden, dirigent.

Finalbidragen kommer att framföras av utvalda körer viden konsert under Stockholms stifts kyrkomusikfestival Jubilate i februari 2017. Bidragen ska vara juryn tillhanda senast 1 september 2016. För alla regler och bestämmelser se:

www.stockholm.sjungikyrkan.nu

FOTO: NINNI ANDERSSON/REGERINGSKANSLETT

Anders Hillborg tar emot regeringens hederspris av näringsminister Mikael Damberg.

-Svensk musikexport utgör en väsentlig del av den moderna

Sverige bilden i utlandet och är således inte bara en betydelsefull näringsgren utan är utifrån mitt perspektiv i högsta grad också en viktig beståndsdel i ett brett och framgångsrikt Sverige-främjande, sa näringsminister Mikael Damberg i samband med prisets överlämnande.

Även Esa-Pekka Salonen fick pris för sina insatser för att sprida svensk konstmusik över världen.

Uruppförandet

Benjamin Staern, »Air - Spiral - Light: konsert för gitarrsolo, sju instrument och elektronik», Jacob Kellermann, gitarr, Arne Bock, elektronik, Apelryds-ladan, Båstad Kammarmusikfestival*, 1 juli.

Hej Benjamin, berätta om ditt verk!

TEXT • ANNA HEDELIUS

Ditt verk »Air-Spiral-Light« uruppförs på Båstad kammarmusikfestival, där du är årets tonsättarprofil. Berätta om verket och dess uppkomst!

-I korthet är det en visuell gitarrkonsert för kammarensemble och elektroniska klanger som jag har skrivit i samarbete med gitarristen Jacob Kellermann och dirigenten Christian Karlsen. Musik och scenbild skapar dialog på lika villkor. Verket kretsar kring det neurologiska tillståndet synestesi som innebär en sammankoppling i hjärnan mellan två sinnen. Rent konkret kan det innebära att en person som hör musik också ser den, till exempel i form av olika färger.

För att ytterligare utforska detta tillstånd har jag tillsammans med Föreningen Kammarmusik NU, New European Ensemble, multimediateknikern Yoko Seyama och Christian Karlsen gjort denna spektakulära föreställning. Till viss del är den baserad på en scen ur allkonstverket »Saiyah«, som jag skrev musik till och som uppfördes på Norrlandsoperan under MADE-festivalen 2014. Den stora skillnaden är att två av satserna - »Spiral« och »Light« - är nytt material.

Hur pass påtaglig är din egen förmåga att koppla samman färger med toner?

-Väldigt påtaglig, skulle jag vilja säga. För varje ton jag hör ser jag en färg. Ju fler toner jag hör, desto fler färger. Det är som

FOTO: ANDERS ROOS

Benjamin Staern ser färger när han hör toner och vice versa.

att se strimmor med färger efter varandra, likt ljudvågor. Synestesi och absolut gehör hänger mycket ihop.

Du skriver kammarmusik, orkestermusik, du skriver för soloinstrument samt arbetar elektroakustiskt. Vad skulle du

din nyckel till framgång?

-Att ständigt producera och ha roligt! Samt framförallt, att våga ta kontakt med min generations musiker. Det var Stefan Solyom, chefsdirigenten för Helsingborgs symfoniorkester som satte igång min karriär inom or-

Ju fler toner jag hör, desto fler färger.

kestervärlden och som har tagit min musik utomlands, på konserter i Tyskland bland annat. Christian Karlsen är också en viktig person, då han har öppnat dörrarna för kammarmusiken, han var bosatt i Den Haag i Nederländerna när han bjöd in mig som »composer-in-residence« för New European Ensemble 2010-2014. Övriga viktiga kontakter som bör nämnas i sammanhanget är Leif Segerstam, Marc Soustrot, Ville Matvejeff och Jaakko Kuusisto samt solister som Anna Larsson, Håkan Hardenberger, Karin Dornbusch, David Huang, Filip Draglund, Camilla Hoytenga, Anna Svendsdotter och Gitta-Maria Sjöberg - för att nämna några.

säga är den röda tråden i ditt tonsättande?

-Klangen är det centrala i skapandet, samt harmoniska fält, mönster och former.

Du är oerhört produktiv och du spelas inte bara i Sverige utan också internationellt. Vad är

*Båstad Kammarmusikfestival stöds av Stim/SPN/FST, via Sweden Festivals.

JUNI

28 **Benjamin Staern**, *The lonely one*, Peter Olofsson, violin, 14.30, Agdasalen, Apelrydsskolan (Båstad Kammarmusikfestival 2016), Båstad.

28 **Ivo Nilsson**, *Anacrusi*, Vertixe Sonora, 20.00, Centro Galego de Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, Spain. **Uruppförande**

28 **Henrik Denerin**, *O ew'ge Nacht*, Vertixe Sonora Ensemble, 20.00, Centro Galego de Arte Contemporánea, Santiago de Compostela, Spain. **Uruppförande**

29 **Benjamin Staern**, *Dropwaves* (Sonata for piano solo), David Huang, piano, 21.00, Apelrydsskolan (Båstad Kammarmusikfestival 2016), Båstad. **Uruppförande**

JULI

01 **Benjamin Staern**, *Air - Spiral - Light: concerto for guitar solo*, 7 instruments and electronics, Jacob Kellermann, gitarr, Camilla Hoitenga; flöjt, Karin Dornbusch; klarinett, Magdalena Meitzner, perc., David Huang, piano, Trio Lendvai: Nadia Wijzenbeek, violin, Ylvali Zilliacus, viola, Marie Macleod, cello, Christian Karlson, dir., Arne Bock, elektr., 18.00, Apelrydsskolan (Båstad Kammarmusikfestival 2016), Båstad. **Uruppförande**

01 **Anna-Lena Laurin**, *Gefion* och *Gylfe*, Gitta-Maria Sjöberg Sopran. Bas tba. Kören MPIRI, piano Erik Jakobsson, 19.00, Baptistkyrkan, Hudiksvall, Nordic Song Festival.

03 **Krystyna Petterson**, »RÄDSLÅN OCH EN MEDITERINGS-

STUND«, Moneeo - Iréne Sahlin & Per Samuelsson. Electronic-Experimental duo from Gavle Sweden., 14.00, Milles Ånglar Boulognerskogen (Elektronsöndag kl.14.00-18.00. Ljudbio under bar himmel 2016), Gävle.

03 **Krystyna Petterson**, »ETT TÅG I FARTEN«, Moneeo - Iréne Sahlin & Per Samuelsson. Electronic-Experimental duo from Gavle Sweden, 14.00, Milles Ånglar Boulognerskogen (Elektronsöndag kl.14.00-18.00. Ljudbio under bar himmel 2016), Gävle.

04 **Johan-Magnus Sjöberg**, *Två små Postludier*, Luca Massagli, 20.00, Domkyrkan, Lund.

06 **Anna-Lena Laurin**, *Men improve with the years*. Text William Butle Yeats ur »The wild Swans at Coole«, Aleksander Nohr Baryton. Mats Jansson Piano, 19.00, Strömshall, Strömsbruk, Nordic Song Festival, Hälsingland. **Uruppförande**

06 **Olov Franzén**, *Piece for guitar*, Jan-Åke Jönsson, 19.00, Säbrå kyrka, Härnösand.

08 **Kjell Perder**, *Hostias et preces tibi*, VoNo, 18.00, Parkteatern, Stockholm. Framförs görs även: *Libera me*, Ikaros,

11 **Christofer Elgh**, *Swad Jane*, Torun Stavseng, Anna Christensson, 18.30, Säfstaholm, Vingåker.

20 **Vladimir Levitt**, *A Sad Waltz*, Hors quartett, Bulgaria, 14.00, Sofia kyrkans församlings sal, Stockholm. Framförs görs även: *March for string quartett*, *Gavotte*,

21 **Vladimir Levitt**, *Quartettino No 3*, Hors quartett, Bulgaria, 18.00, Sofia Kyrkan, Stockholm. Framförs görs även: *Dream of Don Quichote for violin solo*,

23 **MAROS**, Miklós, *Duo basso no 3*, István Hodász och Andrea Hodász, 20.00, Badacsonyi Templom, Badacsony, Ungern. **Uruppförande**

24 **Anna-Lena Laurin**, *Piece for Irina*, Irina Emilantseva, 17.00, Museum Hall, Brjansk, Ryssland.

24 **Vladimir Levitt**, *Dream of Don Quichote for violin solo*, Anastasia Detistova Abadjieva, 18.00, Vendelsö kyrka, Stockholm.

24 **Vladimir Levitt**, *Quartettino No 3*, Hors quartett, Bulgaria, 18.00, Vendelsö kyrka, Stockholm. Framförs görs även: *A Sad Waltz*, *Gavotte*, *March for string quartett*,

24 **Anna-Lena Laurin**, *Piece to Irina*, Irina Emeliantseva, 19.00, The museum Hall, Brjansk, Ryssland. **Uruppförande**

26 **Sven Hagvil**, *Orpheus with his lute*, Voktett Hannover, 20.00, Alte Nikolaikirche, Frankfurt (Main).

27 **Sven Hagvil**, *Orpheus with his lute*, Voktett Hannover, 20.00, Pauluskirche, Darmstadt.

29 **Bo Ridderström**, *Cantilena-Interludium-Elegi för orgel*, Mats Larsson, 19.00, Aerösköbing Kirke, Aerö, Danmark. **Uruppförande**

29 **Sven Hagvil**, *Orpheus with his lute*, Voktett Hannover, 20.00, Ringkirche, Wiesbaden.

30 **Sven Hagvil**, *Orpheus with his lute*, Voktett Hannover, 20.00, Christuskirche, Heidelberg.

AUGUSTI

05 **Roland Forsberg**, *Jorden - oratorium för fred och rättvisa*, Lovisanejdens oratoriekör, solister Camilla Wiksten-Rönnbacka, Maria Linde, Marcus Kalinokoski, orkester, dirigent: Roland Forsberg, 18.00, Lovisa kyrka, Finland. **Uruppförande**

06 **Sven Hagvil**, *Weary with toil*, Landesjugendchores Sachsen-Anhalt, 17.00, Stadtkirche Neustrelitz, Neustrelitz, Mecklenburg-Vorpommern. **Uruppförande**

06 **Ingvar Karkoff**, *Kammarstycken (urval)*, Dan Laurin och Anna Paradiso, 19.00, S:t Maria Kyrka, Helsingborg. **Uruppförande**

07 **Sven Hagvil**, *Weary with toil*, Landesjugendchores Sachsen-Anhalt, 19.30, Katharinenkirche Brandenburg, Brandenburg an der Havel, Brandenburg.

08 **Tobias Broström**, *Sputnik*, Academy of St Martin in the Fields, Håkan Hardenberger, 13.00, BBC PROMS, Cadogan Hall, London, England.

13 **Eberhard Eyser**, *Novasonans per chitarra sola*, David Härenstam, 19.00, Kalvfestivalen, Kalv. **Uruppförande**

14 **Håkan Sundin**, *I regnskogens hjärta*, Håkan Sundin, Kinga Prada Sagvik, Elisabeth Anderberg, Jill Widén, 20.00, Öregrund kyrka. **Uruppförande**

17 **Ulf Grahn**, *A passing Thought 6 for Organ*, David Bohn, 12.15, First Congregational Church in Appleton WI. USA. **Uruppförande**

COMPOSER'S RADIO sänder ny musik av svenska tonsättare, huvudsakligen komponerad de senaste tio åren. Producent för programmen är Paulina Sundin och programvärd är Jamie Fawcus. Ett nytt program var-

vas med repriserna och läggs ut på FST:s webbsida varje lördag.

Lyssna varje lördag på: www.composersradio.se eller www.fst.se.

Där kan du också prenumerera på Composer's Radio som podcast och

www.composersradio.se
www.fst.se

gå med i gruppen Composers Radio Sweden på Facebook. Composer's Radio finns även som app för iPhone och iPad.

INSTRUMENTET

Musikalisk diagnos via fingrarna. Diagnosmaskinen föddes samtidigt som Hardi Kurdas son.

TEXT • Anna Hedelius
FOTO • Lars Ardarve

HARDI KURDA HADE LÄNGE ett smått traumatiskt förhållande till sjukhus. Hans mor var sjuksköterska med svår reumatism, och han besökte henne ofta på sjukhuset. Fadern gick bort efter flera operationer. Men när sonen Hano föddes 2008 fick han en annan sjukhusbild.

– Under förlossningen blev jag nyfiken på en av sjukhusets patientmonitörer, vilken analyserade kroppens tillstånd i realtid.

Hardi Kurda frågade sig hur det skulle låta om man lät förvandla patientmonitorn till en ljudmaskin som kunde skapa en musikalisk diagnos av kroppens inre reaktioner. Idén döpte han till Diagnosmaskinen, i samma veva som hans son kom till världen.

– Från början hade jag tänkt att skriva ett musikstycke utifrån material från diagnosmaskinens monitor. Senare ville jag istället använda mig av monitorns grafiska kurvor som en realtidsnotation och tolka kurvorna musikaliskt genom improvisation. Men jag kom återigen på nya tankar och blev nyfiken på att experimentera med monitorn som ett interaktivt musikaliskt instrument.

Diagnosmaskinen, som den ser ut idag, fångar via fingrarsensorer våra fysiska och psykiska reaktioner på det vi ser och hör. Ett datorprogram översätter den visuella bilden på diagnosmaskinens monitor till samplat ljud. Via fingrarsensorerna förvandlas människans kropp således till ett musikinstrument.

Hur låter det om Diagnosmaskinen?

– Det är svårt att beskriva, då det är väldigt olika beroende på diagnosen. På min hemsida

Sjukhusets patientmonitörer fascinerade Hardi Kurda så mycket att han skapade ett instrument av dem.

Ett datorprogram översätter den visuella bilden på diagnosmaskinens monitor till samplat ljud.

Hardi Kurda

går det att lyssna på min egen kropps version.

Hardi Kurda hoppas att Diagnosmaskinen ska få publiken att reflektera över den egna kroppens musikalitet. Instrumentet är en del av hans doktorandforskning i Goldsmiths, University of London.

Diagnosmaskinen är ett projekt initierat av Konstenheten i Västra Götalandsregionen med stöd från Kulturnämnden i Västra Götaland ●